

Separatisme

És ben curiós que ara mateix, quan, sobretot a Catalunya, la idea d'independència sembla que s'escampa més que mai, quan se'n parla cada dia a tort i a dret, quan l'independentisme forma part dels temes habituals de conversa, el concepte i la paraula de *separatisme* gairebé hagen desaparegut de la circulació. Fins a temps mot recents, *separatisme* era un mot gairebé lleig de pronunciar, com un tabú, i per a l'opinió general espanyola (i gran part de la catalana) era el nom d'un pecat, d'un perill o d'un delictes contra la pàtria. Càndidament (almenys fins a l'edició de 1968), el diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans el definia com a "opinió, partit, de qui es vol separar de la comunitat o de l'organització a la qual pertany". Així, el pecat nefand es diluïa, aplicant-lo a qui opinava que era millor separar-se d'un club o d'una associació, al grup que pretenguera abandonar una comunitat de propietaris o qualsevol altra organització. El diccionari de la RAE, però, va directe al punt crucial: *separatismo* vol dir "doctrina política que propugna la separación de algún territorio para alcanzar su independencia o anexionarse a otro país". Res d'opinions, d'organitzacions ni de comunitats: separatisme és la doctrina dels qui volen separar-se d'un estat constituït, per a ser ells mateixos estat o per a canviar d'estat. I això mateix afirma, gairebé exactament, el diccionari nou de l'Institut. El Concise Oxford hi fa una lleu al·lusió dins de *separate* –'separar'–, quan aquest verb es refereix a la "independència política o eclesiàstica", en oposició a *unionisme*. Elemental: separatisme és el contrari d'unionisme. Repassar diccionaris és un dels exercicis de llenguatge més útils que conec. El Larousse defineix la paraula com a "moviment, tendència, dels habitants d'un territori que desitgen separar-lo de l'estat del qual forma part". Contundent: separar un territori d'un estat. La idea, doncs, és claríssima: en espanyol, en francès i en anglès (que són les llengües més grosses), separatisme vol dir allò que vol dir també en català popular i polític, però que no deia, fins fa pocs anys, el nostre diccionari oficial, véa a saber per què, potser per timidesa o per ganes de dissimular. I aquesta és

Joan Francesc Mira

també la història contemporània d'Europa, quan la doctrina, el moviment, o el desig de separar-se d'un estat i formar-ne un de propi han sigut tan habituals, tan recurrents, i amb un èxit tan visible, que sense la paraula o el concepte no es pot

entendre res d'aquesta història.

Des del 1906, quan Noruega se separa de Suècia, passant per l'esclat del 1918-1920, quan se separen Hongria, Finlàndia, Polònia, Estònia, Letònia, Lituània, Txèquia i Eslovàquia conjuntament, i Eslovènia i Croàcia per a unir-se a Sèrbia, i Albània, i no sé si em deixo cap altre territori. Per cert, el 1919, els austríacs, que s'havien quedat sols, volien justament ser *unionistes*: una assemblea –amb majoria socialdemòcrata– proclamà la República Alemanya d'Àustria, els aliats van impedir la unió, i la unió es va fer vint anys més tard per obra de Hitler i amb grans aplaudiments al carrer. Després, com vostès saben, es va separar Irlanda, i vingué la Segona Guerra, que portà unions a la força entre el Bàltic i el mar Negre. Després vingué el 1989, caigué el mur, se separaren una altra volta els estonians, els letons i els lituans, i hi hagué separacions noves i afegides com la de txecs i eslovacs, la d'eslovens, croats, macedonis, bielorussos, ucraïnesos, moldaus i, si arribem fins al Caucas, la d'armenis, àzeris i georgians. Això significa que, sense separatismes ni separacions, la major part del territori d'Europa seria encara ocupada pels imperis del segle XIX, que eren el turc, el rus, l'austríac i el prussià. De manera que la història contemporània de la nostra mare Europa és un seguit de separatismes i de separacions i, tanmateix, resulta que els pocs separatistes que hi queden –els que encara sostenen la doctrina o el desig de separar-se, tal com han fet tants altres en tants altres llocs amb gran èxit i aplaudiment– són acusats d'això mateix com a pecat imperdonable. He recordat aquesta història, per si algú es considera poc o molt separatista (que en el vocabulari habitual ara es diu *independentista*) i això li crea càrrecs de consciència. Que pense que una Europa sense l'èxit històric dels abundants separatismes del segle XX resulta tan difícil d'imaginar que no sabem en què consistiria.

“La història contemporània de la nostra mare Europa és un seguit de separatismes i de separacions i, tanmateix, resulta que els pocs separatistes que hi queden –els que encara sostenen la doctrina o el desig de separar-se, tal com han fet tants altres en tants altres llocs amb gran èxit i aplaudiment– són acusats d'això mateix com a pecat imperdonable”